

ZAJÍMAVOSTI Z DÍLA KRISTÍNY ROYOVÉ VIII

Otázka ženských práv

Otázka ženských vystupuje u Royové nevysoveně již v tom, že autorka věnuje velkou a vnímavou pozornost (prostým) ženám. Zobrazuje je v jejich práci, kterou musí zastat, které je hodně a k níž potřebují mnoho dovedností. Čtenář musí mimoděk docenit, co vše vykonávají a v čem jsou nezastupitelné. Žena má jiné úkoly a jiný přístup k věcem než muž. Tím vším se beze slov podtrhuje její svébytnost a důstojnost. Důstojnost ženy vyniká také v sondách, kdy Royová mapuje vnitřní život svých hrdinek. Stále mi tane na mysli Eva Zahradská z novely *Stratení*, která uvažuje a hledá smysluplnost svého života v situaci, kdy přišla dítě, její tchyně ji nenávidí, manžel s tím v podstatě souhlasí, Evu pokládá za přítěž.

Další stupeň v nastínění ženských práv nacházíme v konfliktech, kdy žena trpí následkem lhostejnosti mužů, ba přímo jejich brutality. Opilý Daniš Lehotský ztlučé svou nevinou manželku do bezvědomí a vyhodí ze dveří. Již samotná scéna je jasnou obžalobou, ale Royová dodává výčitku širšího rázu: „Lebo zákon chráni ešte aj zločincov, aby sa s nimi nakladalo ľudsky – ale nechráni nikdy ženu pred vlastným mužom, hoci – keď sa tento opije – býva v ukrutnosti horší jako tiger“ (*Výber zo spisov IV. Šťastie*, s. 66). Otázka práva ženy je zde nad slunce jasnější. (Jsem zvědav, jestli se ještě jiný z autorů vyjádřil před 100 lety k domácímu násilí tak zřetelně jako Royová. Vědí o ní sociální pracovníci, kteří se dnes touto problematikou zabývají?) Judka přemítá, rozhoduje se: už nemůže manžela milovat, cítí odcizení, odchází ke svému bratrovi, u něhož nachází oporu. Nechce se vrátit, pokud se manžel neomluví, jinak by ji mohl bít, kdy se mu zachce; svou čest a svá práva zdůvodňuje i teologicky: „Mňa Boh na to nestvoril, aby so mnou nakladal horšie ako s nemou tvárou“ (*Výber zo spisov IV*, s. 128). Judka tak hovoří se svým tchánem s rozhodností až překvapující. Daniš se k omluvě nemá, ale když těžce onemocní, Judka sama přijde a ošetřuje ho; Daniš je přemožen její péčí a s pláčem prosí ji a Boha za odpuštění. Manželé se dají dohromady, Daniš uvěří v Krista. Royová hájí plně Judčina práva, ale nenechává ji v pozici navěky uražené feministky, protože je zde Kristus, díky Němuž a jeho lásce je možné smíření a uzdravení vztahů v manželství.

Jinak u Royové nacházíme různé výroky týkající se naší tematiky. Americký Slovák Staniša (ve stejnojmenném románě) kritizuje špatný evropský zvyk, kdy děvčata obsluhují chlapce a nabádá svou přítelkyni Olgu, aby si ho neosvojovala a neobskakovala patnáctiletého studenta, byť šlechtického rodu.

Příklad uvědoměle emancipované ženy ztvárňuje kněžna Johanka Hričovská, hlavní postava románu *Moc světla*. Také přichází z Ameriky. Spravuje zámek Lubošín po stránci hmotné, ale i duchovní. Zve na něj evangelické služby i další evangeličky za účelem domácích bohoslužeb, podporuje charitu. Ve jménu ožívání evangelictví ve vesničce Záborí zakoupí kostel. Johanka se dočká kritiky, že na svém dvoře sama káže a vede modlitby, což není v Evropě zvykem. Kněžna však po zralé úvaze od této misijní činnosti, na niž se v ústavu D.L. Moodyho připravovala, neupouští.

Johančina emancipace není emancipací svévole a sledování vlastních výhod, ale emancipací ve jménu služby Kristu a lidem. Základ práv a hodnoty člověka nespočívá v něm samém, v jeho schopnostech, ale mnohem výš, v Bohu. Nejhlubší zakotvení a nejvyšší docenění lidské je nacházíme ve skutečnosti, že člověk vyšel z Boží ruky a že je určen pro věčnost v obecnství svatého Boha.

Marek Říčan

Příště: Vědecko-technický pokrok v díle K.R.